

اگرچه نیت خوبی است زیستن ...
اما خوشا که دست به تصمیم بهتری بزنیم!

 www.konkursara.com

 ۰۲۱۵۵۷۵۶۵۰۰

دانلود بهترین جزوات در

کنکورسرا

کنکورسرا

مرجع تخصصی قبولی آزمون فرهنگیان و آزمون استخدامی آموزش و پرورش

درس دهم: سنجشگری در تفکر

خطاهای صوری: خطاهای ناشی از به کار بردن استدلال های نامعتبر

خطاهای ناشی از به کار بردن مقدمات غلط

خطاهای غیر صوری

خطاهای ناشی از عوامل روانی

اقسام خطاهای ذهنی

- تفکر نقادانه یا سنجشگرانه، فراگیری مهارت تفکر و تفکر کردن درباره نحوه صحیح تفکر است.
- پرورش مهارت های تفکر صحیح و ارزیابی استدلالها مانند اکثر فعالیتهای انسانی نیازمند تمرین و تکرار است.

▪ تفاوت مهم میان متفکر نقاد و غیرنقاد:

- ✓ جدی گرفتن فرایند تفکر و توجه آگاهانه به آن
- ✓ پرسیدن سؤالات درست و به جا
- ✓ بررسی وجوه مختلف یک مطلب هنگام شنیدن یا تصمیم گیری درباره آن،

▪ کاربردهای استدلال:

۱- درک حقیقت؛

◀ در علوم تجربی و علوم انسانی در پی فهم حقایق علمی هستیم. به استدلال هایی که در این علوم به کار می روند برهان می گویند.

۲- اقناع دیگران؛

- ◀ گاهی در زندگی در پی قانع کردن دیگران هستیم. به عنوان مثال در یک سخنرانی، مانند سخنرانی مذهبی یا در میان تجمعی اعتراضی، سخنران به دنبال اقناع افراد برای انجام دادن عملی یا پذیرش مطلبی است.
- ◀ در گذشته چنین استدلال هایی را در فن خطابه بررسی می کردند. اما امروزه رسیدن به چنین هدفی، علاوه بر خطابه، شامل تمامی روش های اقناعی می شود که برخی از آنها در تبلیغات نیز به کار می روند.
- ◀ در فن بیان به سخنرانان آموزش داده می شود که چگونه با برقراری تماس چشمی با شنوندگان، روان و شیوا سخن گفتن و استفاده مناسب از زبان بدن، تأثیر کلامی قوی تر و زبانی اثرگذارتر داشته باشند.

۳- غلبه بر دیگران؛

گاهی در بحث با دیگران تنها در پی غلبه بر آنها هستیم. به عنوان مثال در جریان یک مناظره تلویزیونی، طرفین در پی اقتناع یکدیگر نیستند؛ بلکه هدف آنها شکست دادن طرف مقابل است.

هدف آنها بیان استدلال هایی است که در مقابل آنها، طرف مقابل حرفی برای گفتن نداشته باشد و مجبور به پذیرش نتایج آنها و یا اعتراف به شکست شود. کسانی که شاهد این مناظره اند، به فرد پیروزگرایش پیدا می کنند.

در گذشته این گونه استدلال ها را در **فن جدل** بررسی می کردند.

بهبتر است در جدل به گونه ای مقدمات خود را مطرح کنیم که طرف مقابل نتواند نتیجه مورد نظر ما زودتر حدس بزند؛ و ناگهان با طرح نتیجه مورد نظرمان وی را غافلگیر کنیم. بهتر است مرحله به مرحله از وی نسبت به پذیرش سخنانمان اعتراف بگیریم تا نتواند سخنان خود را تغییر دهد.

بار ارزشی کلمات در جملات

▪ **بار ارزشی مثبت** : کلمات یا جملاتی که خوب ، محترمانه ، مورد پسند ، مودبانه و مثبت است.

▪ **بار ارزشی منفی** : کلمات یا جملاتی که بد و زشت ، نکوهش شده ، بی ادبانه و منفی است.

▪ **بار ارزشی خنثی** : کلمات یا جملاتی که فاقد دو ویژگی مثبت و منفی است.

بار ارزشی مثبت : محسن حججی در راه دفاع از حرم اهل بیت (ع) شهید شد.

بار ارزشی منفی : در حمله سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، تعداد زیادی از تروریست های داعش به هلاکت رسیدند.

بار ارزشی خنثی : در تصادف دیروز، همه افراد مردند.

▪ **مغالطه بار ارزشی کلمات** : بکاربردن **اشتباهی یا عمدی کلماتی که دارای بار ارزشی متفاوتی**

هستند و می تواند منشأ خطای اندیشه باشد

✓ من در اعتقادات خود ثابت قدم و استوار هستم . بار ارزشی مثبت

✓ شما نسبت به پیشفرضهای خود لجاجت و تعصب می ورزید. بار ارزشی منفی

✓ او در موضع گیری های خود یک دنده و کله شق است. بار ارزشی منفی

(توضیح بیشتر و خارج از کتاب مغالطه بار ارزشی کلمات از کتاب مغالطات، ص ۱۴۸ و کتاب منطق کاربردی

بخش مغالطات ص ۲۳۷ تالیف علی اصغر خندان)

مغالطه در اثر عوامل روانی:

- متأسفانه بسیاری از انسان ها بیشتر تحت تأثیر عوامل روانی همچون تملق، ترس، تطمیع و مانند آن قرار می گیرند تا تحت تأثیر استدلال.
- لازم است به تأثیر عوامل روانی بر ذهن انسان و خطاهایی که ممکن است تحت تأثیر این عوامل پدید بیایند، توجه کنیم.
- کلمات، دارای بار روانی اند و قدرت تأثیرگذاری متفاوتی دارند.
- نسبت گوینده با ما نیز در پذیرش یک نظر مؤثر است. به عنوان مثال سخنان خویشاوندان و دوستان صمیمی، از نظر روانی تأثیر بیشتری بر ما دارند.
- در طول زندگی جملات مختلف در زرق و برقه‌های احساسی و روانی پیچیده و سپس به ما عرضه می شوند. انسان اندیشمند باید بتواند مطلب اصلی را از لابه لای امور فرعی بیرون بکشد به دور از احساسات، درباره آن قضاوت کند.
- تأثیر امور روانی به حدی است که در مواردی برای مطالب غلط دلیل تراشی می کنیم. اکنون به چند مورد از شیوه هایی که از نظر روانی قصد تأثیرگذاری غلط بر انسان را دارند توجه کنید:

۱) مغالطه مسموم کردن چاه

- در این روش فرد مغالطه گر بدون ذکر دلیل، تنها ویژگیهای ناشایست و نامناسبی را به یک نظریه یا پیروان آن نسبت می دهد تا کسی جرئت نکند به آن نظر توجه کند یا آن را بپذیرد.
- مثال ۱: شخصی بدون آنکه استدلال معتبری ارائه کند، می گوید: تنها یک ترسو می تواند به این نظر معتقد باشد!
- مثال ۲: شخصی تحت تأثیر چشم و هم چشمی های غلط در جامعه می گوید: باید هر جور شده هدیه گران قیمتی تهیه کنیم؛ وگرنه آبرویمان می رود!

۲) مغالطه تله گذاری

- در این روش برخلاف مغالطه مسموم کردن چاه، ویژگی های خوب و شایسته ای را به نظریه ای باطل یا معتقدان به آن نسبت می دهند و برای افراد تله می گذارند تا به سمت پذیرش آن گرایش پیدا کنند. در اصطلاح عامیانه به این روش «هندوانه زیر بغل کسی گذاشتن» می گویند.
- مثال: شخصی بدون ذکر دلایل کارآمد بودن طرح خود می گوید: هرکس درک عمیقی داشته باشد، تأیید می کند که طرح من بسیار کارآمد است.

۳) مغالطه توسل به احساسات

عواطف و احساسات نقش مهمی در زندگی ما دارند. بدین جهت احساسات ما می توانند در تصمیم گیریهای غلط و خطاهای ذهن ما نیز تأثیر داشته باشند. به عنوان مثال هنگامی که به خشم می آییم یا می ترسیم، خوب فکرنمی کنیم باید مراقب باشیم که هنگام بررسی یک نظر، احساسی عمل نکنیم و تا آنجا که می توانیم عقلانی و منطقی بیندیشیم.

■ در صورتی که بدون ذکر دلایل معتبر از احساسات افراد سوء استفاده شود، آنرا «مغالطه توسل به احساسات» می نامند.

مثال: کلاهبرداران گاه از راه ایجاد طمع در افراد آنها را فریب می دهند.

طرح اسلام هراسی در غرب، از راه ایجاد حس ترس در مردم، آنها را به پذیرش نظریات سیاسی احزاب مورد نظر سوق می دهد.

با استفاده از حس ترحم در مردم، عده ای سودجو، از کودکان خیابانی برای پرکردن جیب های خود استفاده می کنند. حس خودخواهی باعث می شود که گاهی اشتباهات خود و بستگان خود را نبینیم یا به ناحق از آنها حمایت کنیم.

خودخواهی و خود دوستی باعث شده است در طول تاریخ، افراد نالایق از طریق تملق و چاپلوسی به مناصب مختلفی نزد شاهان ظالم دست یابند.

۴) مغالطه بزرگ نمایی و کوچک نمایی:

■ با بزرگ نمایی و بدون ذکر دلیل، سعی در تأیید نظری داشته باشیم یا با کوچک نمایی و بدون ذکر دلیل، سعی در مخفی کردن حقیقتی داشته باشیم.

مثال: چندبار اتاقم را تمیز کنم؟! نمی توانم که تمام عمر اتاقم را تمیز کنم! از این روش در کاریکاتور نیز استفاده می شود.

تمرین

در موارد زیر ادعایی بدون ذکر دلیل معتبر مطرح شده است. مشخص کنید هر یک از این مطالب تحت تأثیر چه عوامل روانی مطرح شده اند:

اگر از درس نمره بگیرم، من خوب درس خوانده ام و اگر در درس مردود شوم، معلّم با من مشکل داشته است!

جواب: مغالطه توسل به احساسات (حس خودخواهی)

اگر برادر من با پسر همسایه دعوا کرده است، حتماً حق با برادر من است

جواب: مغالطه توسل به احساسات (حس خودخواهی)

جلوی جمع از من تعریف کرد؛ پس آدم خوبی است! مغالطه توسل به احساسات (حس خودخواهی)

فعالیت تکمیلی :

۱- در موارد زیر، فرد بدون ذکر دلیل و صرفاً تحت تأثیر عوامل روانی سعی در جلب نظری باطل داشته است. نوع مغالطه مطرح شده را مشخص کنید:

الف) حواست را جمع کن! اگر می خواهی پیشرفت کنی و از مزایای جانبی استفاده کنی، باید به دستورات غیر قانونی مقامات بالا نیز گردن بنهی. **جواب: توسل به احساسات**

ب) هر انسانی به جز افراد خشن و بی ذوق تشخیص می دهد که برای رشد فکری و ذهنی، خواندن مداوم رمان نیازی ضروری است. **جواب: مسموم کردن چاه**

ج) من نمی گویم عقیده خود را تغییر دهید؛ اما انتظار می رود با عقل و درایتی که در شما سراغ دارم، ضرورت این کار را تشخیص دهید. **جواب: تله گذاری**

د) همه مقالات علمی او به اندازه یک کتاب ۳۰۰ صفحه ای هم نیست! در حالی که دوست من پنج کتاب رمان ۵۰۰ صفحه ای نوشته است. **جواب: بزرگ نمایی و کوچک نمایی**

ه) چرا این وسیله گران را خریده ای؟ پاسخ: یعنی می گویی حق ندارم حتی یک سکه هم برای خودم خرج کنم؟! **جواب: بزرگ نمایی و کوچک نمایی**

۲- در حادثه اتوبوس ۵ نفر کشته و ۲۰ نفر زخمی شدند که این افراد به صورت سرپایی درمان شدند. اکنون به تیترو روزنامه های صبح توجه کنید و بگویید هر کدام دچار چه مغالطه ای شده اند؟

(تیترو اول) ۲۵ نفر کشته وزخمی درحادثه دلخراش اتوبوس. چرامسئولان به فکر نیستند؟! **جواب: بزرگ نمایی**

(تیترو دوم) تشکر مردم از مسئولان: با ایمن تر شدن راه ها، در تصادف اتوبوس تنها ۵ نفر به دلیل سه لانگاری در استفاده از کمربند ایمنی جان خود را از دست دادند. **جواب: کوچک نمایی**

۳- به نظر شما آیا عبارت تبلیغی «از ۱۰۰ نفر اول کنکور ۸۰ نفر در آزمون های ما شرکت کرده اند»

لزوماً نشان دهنده کیفیت این آزمون ها و رضایت مندی شرکت کنندگان در آن است؟ در این زمینه بحث کنید.

هدف از این سؤال نقد و بررسی مطلب توسط دانش آموزان و توجه به مغالطاتی است که در این گونه تبلیغات از آنها استفاده می شود.

۴- چه عوامل روانی ای باعث انجام کار در رودر بایستی یا پیروی از رسومات نادرست جامعه می شوند؟ با مثال توضیح دهید.

هدف از این سؤال نقد و بررسی مطلب توسط دانش آموزان است. می توان به عوامل زیر اشاره کرد: تاثیر پذیری از اجتماع؛ نیاز به تحسین از طرف اطرافیان؛ مدگرایی؛ عدم اعتماد بنفس؛ عدم شناخت ارزشهای درست

۵- از میان کلمات و عبارات زیر سه مورد را مشخص کنید که بار ارزشی آنها به ترتیب مثبت، منفی و خنثی باشند. برای این کار آنها را در جملاتی به کار ببرید.

لجوج، مصمم، متعصب، یک دنده، تزلزل ناپذیر، حرف نشنو، میگه مرغ یک پا دارد، حرف حرف خودشه، کله شق، ثابت قدم، مقید، استوار، پایبند.

بار ارزشی مثبت : سپا پاسداران انقلاب اسلامی در نابودی داعشیان خبیث مصمم ، ثابت قدم و استوار هستند.

بار ارزشی منفی : هیج وقت لجوج ، یک دنده و کله شق نباشید.

بار ارزشی خنثی : احمد هنوز هم متعصب است.

سوالات تشریحی

۱- مقصود از تفکر نقادانه یا سنجشگرانه چیست؟

مقصود فراگیری مهارت تفکر و تفکر کردن درباره نحوه صحیح تفکر است.

۲- چه تفاوتی مهم میان متفکر نقاد و غیرنقاد وجود دارد؟

تفاوت مهم میان متفکر نقاد و غیرنقاد، جدی گرفتن فرایند تفکر و توجه آگاهانه به آن و پرسیدن سؤالات درست و به جاست. چنین متفکری هنگام شنیدن یک مطلب یا تصمیم گیری درباره آن، آن را از وجوه مختلف بررسی می کند.

۳- کاربردهای استدلال را بنویسید. درک حقیقت - اقلان دیگران؛ غلبه بر دیگران؛

۴- مغالطات زیر را تعریف کنید :

الف) مغالطه مسموم کردن چاه ب) مغالطه تله گذاری ج) مغالطه توسل به احساسات

د) مغالطه بزرگ نمایی و کوچک نمایی و) مغالطه بار ارزشی کلمات

جواب:

الف) در این روش فرد مغالطه گر بدون ذکر دلیل، تنها ویژگیهای ناشایست و نامناسبی را به یک نظریه یا پیروان آن نسبت می دهد تا کسی جرئت نکند به آن نظر توجه کند یا آن را بپذیرد.

ب) در این روش برخلاف مغالطه مسموم کردن چاه، ویژگی های خوب و شایسته ای را به نظریه ای باطل یا معتقدان به آن نسبت می دهند و برای افراد تله می گذارند تا به سمت پذیرش آن گرایش پیدا کنند. در اصطلاح عامیانه به این روش « هندوانه زیر بغل کسی گذاشتن » می گویند.

ج) عواطف و احساسات نقش مهمی در زندگی ما دارند. بدین جهت احساسات ما می توانند در تصمیم گیریهای غلط و خطاهای ذهن ما نیز تأثیر داشته باشند. در صورتی که بدون ذکر دلایل معتبر از احساسات افراد سوء استفاده شود، آنرا « مغالطه توسل به احساسات » می نامند.

د) با بزرگ نمایی و بدون ذکر دلیل، سعی در تأیید نظری داشته باشیم یا با کوچک نمایی و بدون ذکر دلیل، سعی در مخفی کردن حقیقتی داشته باشیم.

و) بکاربردن اشتباهی یا عمدی کلماتی که دارای بار ارزشی متفاوتی هستند و می تواند منشأ خطای اندیشه باشد

۵- نوع مغالطه بکار رفته در هر یک از موارد زیر را تعیین کنید.

الف) انتشارات سمت در سال گذشته ناشر برگزیده نمایشگاه بین المللی کتاب تهران شناخته شد زیرا ده عنوان از

دویست عنوان کتاب های پرفروش سال را به خود اختصاص داده بود. **جواب: مغالطه بزرگ نمایی**

ب) معصومه ابتکار ریاست سازمان حفاظت محیط زیست دولت یازدهم سعی می کند مشکلات کمبود آب و خشک شدن تالاب های هورالعظیم و تالاب بین المللی شادگان را کوچک و ناچیز جلوه دهد. **جواب: مغالطه کوچک نمایی**

ج) ما در دبیرستان نمونه دولتی راه دانش سوسنگرد ، دانش آموزان مستعد ، باهوش ، و با اراده را ثبت نام می کنیم
 اما متأسفانه شما دانش آموزان علوم انسانی به اندازه کافی اراده و سعی و تلاش نمی کنید. : **مغالطه توسل به احساسات**
 د) هر انسان دارای عقل سلیمی به این نکته اذعان دارد که عادات اجتماعی و آداب و رسوم ارزش خاص خود را در
 هر فرهنگی دارند و نباید با نگاه دینی یا اخلاقی به ارزش گذاری و نقد آناه پرداخت. **مغالطه تله گذاری**
 و) در این دنیای زیبا ، تنها کج اندیشان خودرای و مستبد هستند که برای آزادی انسان چارچوبی تعیین می کنند.
جواب: مغالطه مسموم کردن چاه

۶- نوع مغالطه بکار رفته در هر یک از تصاویر زیر را تعیین کنید.

تصویر ب

تصویر الف

تصویر د

تصویر ج

تصویر هـ

تصویر و

جواب : الف مغالطه بزرگ نمایی (ب) مغالطه تله گذاری (ج) مغالطه تله گذاری

(د) مغالطه توسل به احساسات (و) مغالطه مسموم کردن چاه (هـ) کوچ نمایی

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید

- ۱- یکی از کاربردهای استدلال است. **درک حقیقت**
- ۲- به استدلال هایی که در علوم تجربی و علوم انسانی جهت فهم حقایق علمی بکار می روند می گویند. **برهان**
- ۳- در هدف ، شکست دادن طرف مقابل است. **جدل**
- ۴- مقصود از تفکر..... یا فراگیری مهارت تفکر و تفکر کردن درباره نحوه صحیح تفکر است. **نقادانه - سنجشگرانه**

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

- ۱- در علوم تجربی و علوم انسانی در پی فهم حقایق علمی هستیم. به استدلال هایی که در این علوم به کار می روند **جدل** می گویند. **نادرست**
- ۲- اقناع دیگران؛ در گذشته در فن خطابه بررسی می شد. اما امروزه رسیدن به چنین هدفی، علاوه بر خطابه، شامل تمامی روش های اقناعی می شود که برخی از آنها در تبلیغات نیز به کار می روند. **درست**
- ۳- در یک مناظره تلویزیونی، طرفین در پی اقناع یکدیگر نیستند؛ هدف آنها شکست دادن طرف مقابل است. **درست**
- ۴- بهتر است در خطابه به گونه ای مقدمات خود را مطرح کنیم که طرف مقابل نتواند نتیجه مورد نظر ما را زودتر حدس بزند؛ و ناگهان با طرح نتیجه مورد نظرمان وی را غافلگیر کنیم. **نادرست**
- ۵- مقصود از تفکر نقادانه یا سنجشگرانه فراگیری مهارت تفکر و تفکر کردن درباره نحوه صحیح تفکر است. **درست**
- ۶- پرورش مهارت تفکر صحیح و ارزیابی استدلالها مانند اکثر فعالیتهای انسانی نیازمند تمرین و تکرار است. **درست**
- ۷- بکاربردن اشتباهی یا عمدی کلماتی که دارای بار ارزشی متفاوتی هستند می تواند منشأ خطای اندیشه باشد که به آن **مغالطه** بار ارزشی کلمات می گویند. **درست**